

BUDA-PESTA

3 Decembrie st. v.
15 Decembrie st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 92.

ANULU XIV.
1878.

Prețulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Români'a 2 galbeni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Barbu cobzariulu.

— *Novela originala.* —

(Urmare.)

— Vedi asiá locuiescu bogatii, asiá vei locui si tu, — i-a disu parintele, si elu de bucuria strigà una tare, încàtu o biéta gaitia ce sburà de-asupra capului isi scapà préd'a din gura.

— Cātu e de bine a fi bogatu, — a respunse Barbu cu pricepere.

Dar si-a perdutu prètimpuri'a bucuria, pomenindu-se în curtea ingradita si plina de caseni. S'ar fi întorsu cu dragu la colib'a din marginea codrului prin care saltase de atâte ori, singuru numai cu voi'a lui; s'ar fi întorsu, înse nu mai putea. Tatalu seu facuse deja o tamâiere si-i porunci sè sarute si elu mân'a boeriului, ce tocmai se asiedia sub umbr'a prismei încungurata de losele unei vitie de via.

Tieranulu s'a uitatu numai cu furat'a la boeriu si-a aflatu, cà ursoiulu si elu este totu una si aceea-si fiintia. În-e s'a uimitu de brazdele ce erau trase pe fruntea cea înca tinera, si de sbêrcitur'a afunda de pe lângã buzele boeriului. Nu credea elu cu capulu, cà soiulu de ómeni cà acesta sè scia ce sânt suferintiele.

Altu cum cu boeriu. Elu nu l'a recunoscutu, dar si-a adusu aminte de nóptea aceea viforosa, când portá o primavéra de sperantie

în peptu; isi aduse aminte de diu'a ce-a urmatu acelei nopti. Atunci a vedutu ântâiu pe Saftica rumenindu sub privirea iubitoare a lui, pe ea ce s'a facutu soçi'a lui, sufletulu sufletulu lui, numai cà sè deștepte jalusi'a sortii, care apoi sè-o rupa dela sinulu lui si-a micei ei copile, si sè-o duca cà ornamentu în alte lumi necunoscute ómenilor.

Cà o raza de îngânare dulce se strecurara aste în gândulu boeriului, si în farmeculu lor ceru pe Barbu, sè-i porțe grige pe vietia.

Si adevèru nici baetulu nu-i cadu reu. Espresi'a cam timida cu care statea înaintea lui, i placu, apoi nu-i peri ageritatea cautaturei cu care nisuiá a prinde tôte.

— Nu-ti fia greu, omule, — a graitu boeriu, — tu vei fi totu tat'a lui, eu grigescu numai sè iese din elu flacau harnicu si cinstitu.

Neobicinuit'a omenia de care deduse tieranulu ilu rapi cu gândulu la cei de acasa, si când vrù sè multumésca boeriului, i se rupse si gândulu si vorbirea prin strigatulu unei copilitie ce alergà vesela, dupa unu puiu de caprióra.

Barbulu tieranulu perduse acum si cea

din urma sfîela. Cerbi, capriore si alte selbaticimi erau prietenii lui cei mai buni. Puse dar mân'a la gura, si uerà una pe invêrtite, si fugarea veni din sarituri mari în spre elu.

Boeriului placu asta, erà istetime, si apoi cã o facu se dovedi indemnulu lui a ajuta ori cui. Predicerea tatalui seu se apropiã de implinire; Barbu erà cãntaretu si inca cãntaretu în feliulu seu. Elu i puse întrebarea, cã scie si altele? Si baetulu odata în maestría lui, începù tôte cãntecele paserilor cu atãta fidelitate, încãtu pe lãnga copilitia ce se uitã la elu cã la o minune, se adunara mai toti casenii, mãcãindu din capu.

Crescuse dar din ântãi'a vedere în simpatia si admiratiunea lor.

Boeriulu puse în faci'a tuturor, cã cãntaretulu va remãne la elu. Si toti se imbucurara, deosebitu înse copilitia ce-lu prinse de mãna cu desmerdare si-i dise pe nume.

Tieranulu s'ar fi lasatu pe genunchi si-ar fi sarutatu chivitur'a din vestmêntulu acestei domnitie boeresci, ce se iutiela Barbu cã la unu sêmenu de nêmu mare. Perduse înse graiulu de mișcare; negresitu erã pré multa cinste pe capulu lui.

— Omu bunu, nu-ti fie greu, — i-a disu boeriulu cu binetie, — voiu duce eu grige cã baetulu se te póta imbucurã la betrãnetie si neputintia.

— Sè traiesci boeriule! sè traiesci multi

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu, de Mrs. May Agnes Fleming. —

(Urmare.)

Augustu Stedman erã unu june palidu cu frunte nalta, barba ascutita, buze subtiri si ochii caprii. Elu erã amicul celu mai intimu alu Lordulu Montalien. Între ambii esistã unu feliu de afinitate simpatica, ambii erau de natura egoistica, fãra principii si consciintia. Pe faci'a erau modelulu tuturor virtutilor, asiã încãtu nimenea nu putea sè-i acuse, si totusi erau niste ómeni, cari nu se încredeau, femeii cari fugiau de ei, când i vedea numai odata suridiendu.

Lordulu Montalien pasiea spre casa.

În galeria tablourilor genealogice, erã si portretulu mamei sale Isabella din casa strabuna Huntington. O dama cu faci'a palida si uscata, unu nasu lungu si incoviatu si cu ochi reci, fãra vietia. Fiulu ei semenã multu pe ea; elu nu avea nimicu dela Carls court, cari erau barbatii cei mai frumosi ai comitatului.

Sciea elu, simtiea elu acest'a? Amicii lui cei mai intimi nu utezau sè-i spuna, elu nu avea nici unu confidentu. Elu apareã de unu tineru modestu, carele nu jocã în carti, nici nu bea, acaru nume figurã în tôte listele de colectiuni filantropice.

ani, sè poti imbucurã pe tieranii din mosia ta si pe altii, cum me imbucuri pe mine!

A dis'o simplu, cum erã elu, si vietia lui; dar a dis'o din totu sufletulu si apoi a plecatu cãtra ceialalti ai sei.

*

Baetulu ce se vediu de odata stramutatu din pustia coliba a saraciei în casa plina de curtelnici, sciù ingraba a-si câstigã iubirea lor prin comora viuociunii ce aduse, si prin aplecarea firésca a ajutã unde numai putea. Mai cu sêma se invertiã pe lãnga boeriu cu atãta perseverantia a-i chici din ochi ori ce porunca pentru lucratorii de afara, încãtu acesta i impliniã voi'a si totu-de-una erã cuprinsu de grabirea si agerimea cu care le faptuia.

Resultase din aste, cã boeriulu se gãndi a-lu pune si la carte, si pentru asta chiamã de la vecin'a manastire pe calugarulu Dositeiu, omu inca tineru, dar invetiatu si cu multa patiantia pentru care se si numerã între cei mai placuti óspeti ai boeriului.

Barbu s'a aretatu si în asta cu vrednicia. Înzestratu cu minte sãnetosa si rivnitore, nu-a trebuitu sè trecã multu pâna putu ceti fãra împedecare sãnt'a biblia, Alesandri'a si alte carti de pe atunci.

Crescendu cu sciintiele, se facu minunea mosiei.

(Va urmã.)

Emilia Lungu.

De comunu înse erã cam acuratu pe bani, cã si fericitul lui tata, si nu cã si jovialulu ofieru, fratelu seu.

Augustu Stedman ilu cunoscea si-lu pricepea mai bine.

Emilu Lordulu Montalien intrã în casa pe o usia de sticla si merse în biblioteca.

Trei tablouri decorau acea chilã, portretulu ultimulu Lordu, a soției lui a dou'a si a fiulu lui mai tineru. Privirea lui cadu mai ântãiu pe acele si în faci'a lui se imprimã o espressionu uritiosa, selbatica.

Elu statu pe locu si le agrã, cã si când ar fi fost fiintie raționale.

— Aici atãrnati voi — tatalu, carele abia si-a pututu ascunde antipatia faciã de mine, mam'a, care a usurpatu locul mamei mele, fiulu, carele m'ar fi alungatu de ar fi fost în puterea tatalui meu. Timpulu vostru acum a trecut. Pe cãtu a traitu tatalu meu, a fost Veniaminulu lui preferitu. „Ce dauna, cã Emilu e eredele“, diceu amicii lui; „elu e asiã de puçinu amabilu cã si mum'a lui.“ Acest'a erã si opiniunea tatalui meu, de si nu a exprimat'o. Cine s'a interesatu de mine, când ajunsai eu majorenu; — când înse ajunse Guido, sunau campanele, detunara tréscurile, ardeau focuri bengalice. Însusi poporulu tieranu dicea: „Ce dauna, cã nu e elu eredele.“ Acum înse sùm

Unu aventurieru pe tronulu Moldovei.

— *Schiția istorica.* —

(Urmare.)

Facându-se diua est unde ostenii Transilvanieni stau în garda că sè nu póta est nici pe ascunsu, nici cu puterea, pe acestia i rogà si-i conjurà că sè amâne tradarea pâna peste optu dile, în care intervalu sè affe vre-unu mijlocu de scapare séu la din contra sè se póta pregatí spre caletoria la cele eterne, si dupa acele optu dile i deslegà de juramântulu ce i-lu facura, si astfel le va fi permisu a operá de sine dupa propriulu arbitriu. Ci barbarii (Ungurii rectius Secuii) plecându capulu spre pamântu respundu cu cerbicía nerusînata că juramântulu nu-i mai obléga.

Atunci Pseudo-Heraclide vedîndu-si periclulu vietii în evitabilu, se infioréza de torturile poporulu atátu de inventiosu mai cu séma când are de a pedepsi pe Voda, rogà pe unulu fia-care dintre ostenii cari formau gard'a chiamându-i pe nume, că sè nu violeze intr'unu modu asiá nedemnu pe domnulu lor, caruia i datorescu fidelitate, si dela care au primitu multe binefaceri în timpu de doi ani fiindu tractati cu destula curtenía, sè nu se defaima pe sine ênsisi, si chiar numele Ardele-*nilor prin o astfel de crima; că mai bine sè aștepte dela dênsulu remuneratiune pentru fidelitate, decâtu dela perfidii rebeli pentru tradare infama.*

eu Domnu, si Guido e, unde l'am condusu eu, pe calea coruptiunii. „Semper fidelis” este motto casei noastre, si eu totu-de-una fidelu resbunării mele, voiu sè-i respaltescu pentru acea preferinția.

Acest'a erá secretulu ânimei lui. Emilu Carls-court uria pe fratele seu. Erá istori'a lui Cainu în editiune noua — elu uria pe fratele seu celu frumosu, splendidu si vialu.

Elu se întorse de câtra acele fație ce surideau si pareau că-lu batjocorescu.

— Diu'a acea e aprópe, în care voiu sè ve aruncu în focu, — murmurà elu, — si în care filu celu amatu alu Lordulu Montalien isi va finí viét'i'a în inchissóre, seu cá unu fugatoriu va rataci peste tota viét'i'a sa în tieri straine.

Razele sórelui din septemvre luminau acele tablouri si acea mâna de feru cu acelu motto loialu: „semper fidelis.”

Si pe când sórele totu mai tare apunea, si-si aruncà razele deplinu prin ferést'a deschisa, Emilu se preamblá fàra odihna în chilía în sus si în jos. Tóta glori'a lor nu putea sè-i seninedie fația lui cea posomoríta.

— Afurisatu sè-i fia egoismulu, — se mania elu, — cu fiintia ei cea sfiosa si cu rusinea ei cea timida léga ea puterea vointei unui satan'a. Ce inse sè

Iér déca nu i potu implini acésta cere justa, căci deja s'au decisu sè-si cerce comoditatea propria prin mórtea lui, sè nu-i refuse macaru acea grația cá mai bine sè fia ucisu de mân'a dênsilor, decâtu sè-lu dea pe mân'a poporulu infuriatu, ceea ce ar fi cea mai mare crudelitate din partea lor; marturisiá că elu de buna voia primesce mórtea de mân'a ori caruia dintre dênsii, si că destulu de mare servitiu vor prestá noului Voda, si déca-i vor dá fortaret'i'a dupa mórtea dênsulu.

Astfel vorbindu cade în genunchi, si între riuri de lacrimi i róga sè-lu decapiteze. — Iéta unu esemplu pe câtu de mare pe atátu de extraordinariu alu fortunei nepartinitóre! Vedeti pe acestu principe superbu, carele cu puçinu mai înainte erá puternicu, renumitu si i-si facea visuri de auru, căci chiar si popórele vecine ilu doriau sè le fia rege, vedeti-lu trêntitu în abisulu desperării, în estrem'a calamitate, câtu nu póte împetrá dela ai sei nici macaru sè fia ucisu; căci dintre toti ostenii lui nu s'a aflatu nici unulu, carele sè se arete píu macaru comitiéndu o crima.

Neputéndu dar înduplecá pe barbarii cei fricosi, nenorocitul principe se retrage în camer'a sa si cadîndu fàra de simtîri isi aștepta sórtea cea grozava că sè fia datu pe mânilu poporulu infuriatu.

Intru aceea barbarii Ardeleni fiindu deja gata cu totulu, încungiura pe acela adeca pe Heraclide, caruia i se demândà sè iésa înainte,

facu? eu voiescu si trebue sè ocupatu, de m'ar constá chiar si — ânelulu de cununia.

Si iérase se preamblá elu repede în sus si în jos.

— În timpurile trecute carulu poștei în mediulu noptii facea serviçiulu adevratu pentru o parchia de ómeni stravestiti în lips'a lor de fugire, séu unu atare amicu dela universitate ar fi representatu pe preotulu. Astfel de lucruri inse astadi au îmbetrânitu si nu mai sânt în usu. Si óre ce a fost odata în usu, nu póte fi si acum? Nu se póte óre affa acelu respectivu amicu de studie? Alice e asiá de inocenta cá florile câmpulu; — ea me iubesc si se va învoi bucurosu la o cununia clandestina, — o casatoria mincinosa — pentru ce nu?

Espressiunea durerósa crescea în fația lui cu atátu mai multu, cu câtu elu precumpeniá lucrulu mai bine. În totu momentulu i se pareá că va fi esecutabilu propusulu seu diavolescu. Lucrulu se putea esecutá, unde inse sè-si affe pe acelu amicu? Elu cugetá la persónele din casa. Guido mai îngraba si-ar datu unu glontiu prin ânima, decâtu sè faca asiá ceva. Ralf Fane, asiá de falsu si frivolu, ar fi fost în stare asiá ceva sè faca numai în unu gradu de iritatiune suprema. Sir Harry Gordon si capitanulu Villiers erau oficiari, si acestora atátu de puçinu li-aru fi împarta-

afirmându că-lu vor tramite de viu la Constantinopole. Investindu-lu dara cu însemnele de principe si punându-i sceptrulu în mâna îlu scotu afara din fortaretia; care, fiindu situata pe unu locu radicațu, încâtu dominéza tóta cetatea, tocmai de acea parte unde Români inarmati si calari așteptau pe nefericitulu ex-principe, are o strada fórte plecata, pe acést'a fu condusu Pseudo-Heraclide.

La pórt'a fortaretiei îlu încungiurau de o parte fruntasii Românilor, iér de alta parte Ardelenii, pe cari (Pseudo-Heraclide) i agracesce în modulu urmatoriu :

— Déca ostenii mei, fiii gintei vóstre, aru fi fost asiá de fideli, pe câtu de mari maestri ati fost voi întru atfiiarea si depunerea lor, nici eu nu asiú fi fost lipsitu de domnia, nici voi nu v'ati fi defaimatu asiá de tare, căci de si sîm deja nefericitu de o parte me consolezu cu acea, că sîm tradatu, iér nu învinsu.

Dupa aceea adresându-se cătra Români le dice :

— O! câte pedepse veti suferi voi si înca câtu se póte mai de curêndu, pentru rebeliunea vóstra! Sè sciti că pecatulu vostru pentru uciderea mea nu va remâné nepedepsitu.

Nefortunatii când pierdu tóte ale sale, se consoléza cu sperarea, care nu li-se póte rapí decâtu cu viét'á, astfel si Pseudo-Heraclide mai sperá, că celu puçinu nu va fi ucisu numai decâtu, ci va fi tramisu la Sultanulu, acarui solu se aflá deja în castrele lui Tomsia; de

sîtu planulu seu, cá numei sale, de ar fi fost în viét'á.

Mai remase Stedman si faci'a Lordului se în-seniná.

— Elu e unu omu fâra onóre, fâra consciintia, fâra principii si simtiri, — cugetá elu, — unu omu saracu cá pilugulu, capabilu sè-si inveninedie chiar si pe mam'a sa, déca mórtea ei i-ar aduce câstigu si nu ar fi atrapatu; da, da, — adause elu fâra voi'a sa cu gravitate, — Stedman îlu va esecutá.

— Ceva esecutá? — îlu întrebá o voce rece si Stedman întrá pe usi'a deschisa; — eu cugetam că numai nebunii si comediantii vorbescu singuri!

Si Stedman se aruncá pe unu fotelu si-si aprinse o çigara.

— Cum venisi tu aici? si de multu me privesci?

— Întrebarea nu e pré modesta. Ce am venitu eu aici? Sîm obositu de vênátóre si cugetam sè cautu aici romanulu celu mai nou de Georgiu Sand. Déca înse cugeti că te înfestediú —

Stedman se sculá.

— Nu, remâni, am sè vorbescu cu tine.

Lordulu Montalien erá în perplositate; lui ênsusi i se parea cu greu a-si descoperi propusulu unui omu fâra onóre si consciintia.

aceea cá sè se informeze mai bine, ce vor sè faca cu dênșulu, chiamá la sine pe unu românu cunoscutu, pe carele apropiându-se cu frica îlu prinde de mâna, îlu trage la o parte si-lu întréba, de au de cugetu sè-lu condamneze la mórte? Dar acést'a confusu parte de rusine, parte de frica, abiá i putu respunde, că nu scie nimica cu respectu la acést'a.

Ajungêndu la solulu Sultanului, Pseudo-Heraclide i strapune sceptrulu, cu carele est din fortaretia, precum aretaramu mai sus, cu urmatórele cuvinte :

— Acestu însemnu, carele eu l'am căstigatu dela Soliman prin virtutea mea si graçi'a lui, am voitu sè-lu aperu în contra ori çarui inimicu : dar de óra-ce cá tradatu, iér nu învinsu, trebuie sè cedu necesitatii, ti-lu redau că sè-lu restituí Sultanului teu.

Solulu mișcatu séu de aspectulu nefericitului prinsonieru, séu compatimindu-i nenorocirea, séu că avú mandatu dela Porta, demândá sè i-lu duca de viu în Constantinopole si astfel sè-lu dea în mânilé Sultanului, apoi dechiará de inimicii Sultanului pe cei ce s'aru opune acestei dispositiuni.

Români înse respundu, că trebuie sè-lu duca la Tomsia, carele va sè judece ce este de facutu; solulu reclaméza, ci cu tóte acestea Români suindu-lu pe calu îlu ducen inaintea lui Stefanu, carele deja viniá si elu calare din castrele sale.

(Va'urmá.)

August Stedman si-a fost aprinsu çigarea, famá comodu si priviá pe amicululu seu liniscitu si rece.

— Da, tu ai trebuintia de mine. Demânda stapâne, servulu teu asculta.

— Voiesci tu sè-mi dai cuvêntulu de onóre, cumca acést'a convorbire va remâné între noi secreta?

— Juru pe Jupiter si Juno, pe tóte dînele din Olympu, pe onórea tuturor Stedmanilor, pe barb'a tatalui meu, că nu voiu descoperi nimeruia acea ce îmi vei împartasî. Manshallah! pe ochii mei — fia!

— Încéta cu de aceste nebunii si fi cu minte, déca voiesci. Scii tu ce servițiu sè-mi faci?

— Firesce referitoriu la adorat'a ta cu ochii vêneti, la din'a ta rosînda, acarei nume e Alice Warren.

— Ai nimeritu, eu sîm amorisatu în teea pâna peste urechi.

— Acea am sciutu eu de multu, frate Emilu; nici o óra nu e de când spusei lui Guido :

Dóue suflete si-unu cugetu

Dóue ânimi si unu pulsu.

— Asiá de parte nu am ajunsu, căci în acelu casu nu-mi trebucesce ajutoriulu teu.

(Va urmá.)

Atentatu în contra regelui Italiei Umberto în Neapolea la 17 nov.

S A R O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	3 15	F. 26 d. R. 14 Luca. pr. Sofroniu.
Luni	4 16	s. m. m. Varvara, c. p. Ioan Dam.
Marti	5 17	c. p. Sava Sfant. s. m. Anastasiu.
Mercuri	6 18	s. p. Nicolau dela Mira Liciei.
Joi	7 19	s. p. Amvrosiu, s. m. Antinodor.
Vineri	8 20	cc. pp. Palapiu, Sofroniu.
Samb.	9 21	conc. s. Anne, c. p. Stefan N.

Afganistan.

Dupa ce Dñeul Marte in acesti doi ani din urma cutrierã Europa, unde angagiã pe Turcia cu Bosnia si Hertiegovina, cu Serbia si Muntenegru, cu Bulgaria, Russia si Romãnia, si la fine si cu Austro-Ungaria, acum de presinte își mutã câmpulu de lupta belica, pe stepele Asiei, facându sè resune tunurile si sè curga sângele între colinele si pasurile Afganistanului.

Dar noi nu avem de a face cu partea politica a resboiului, nici cu resboiulu însusi, ci numai voimu a pune naintea ochilor stimatilor cetitori Afganistanulu, — câmpulu de batalia, — privitu din punctu de vedere istoricu, topograficu si etnograficu.

Afganistan, adeca tiér'a afganilor din Asia, este pe partea de câtra resaritu a muntilor iranici, si se marginesce spre nordu cu Turchestanu, spre ostu cu Hindostanu, spre sudu cu Beludsistanu, iera spre vestu cu Persia, avându unu teritoriu apröpe de 1 milionu kilometre cuadrade. Munti însemnati sânt la nordu Hinducus si Paropamidus, iera la ostu catenele delurilor Chaiberu si Sulaimanu, ce curgu spre sudu, iera spre Persia si Beludsistanu se termina tiér'a în desierturi nasipöse. Apele acestei tieri, cari si-au sorgintele in muntii nordici si ostici, forméza mai multe riurele, cari se revèrsa parte în riulu principalu Cabul, care curge spre Indus; parte se revèrsa în riulu Hilmenu (Etimanderu la cei betràni) si în laculu desiertului numitu Hamunu séu Zareh.

Afganistanulu zace sub acelasi gradu alu latimeii cu marea mediterana si cu China medinala, prin armare e tiéra sudica apröpe de zon'a ferbinte, totusi clim'a din Afganistan se stêmpera prin poziþiunea tierii aredicata si prin muntii sei, încãtu are ierni geröse, si vér'a nopti recoröse; dreptu acea productele din Afganistan, corespundu productelor din tierile sudice ale Europei, mai vèrtos póme renumite are. În pãrtile desierte, — pustii, — clim'a e africana.

Numerulu locuitorilor nu se scie positivu, cronicarii nu convinu, càci la unii ar fi abiã 2 milioane, la alti 4—5 ba chiar 10 milioane. — Ei se tñu de mai multe semintfi: afgani, tadsicii, hindchi, hazari, aimaci, armeni si jidani. Afganii cá semëntia principala sânt descendentii Pactyatilor lui Herodot, poporu iranicu, cu limb'a lor puschtu, care e din limbele iranice. Numerulu lor se pune la 3 milioane, împartiti în doue ramuri: Durani, si Gildsi, ocupându-se cu prasierea vitelor. Tadsicii, pe cari i-au cuceritu afganii, sânt de origine persica, ocupându-se cu economi'a si industri'a. Hindsii sânt indiani, hazarii si aimacii —

— din nord-vestu — sânt turco-tatari de origine. Religiunea lor islamulu suniticu.

Trecându la partea istorica, Afganistanulu din timpurile de demultu, a fost pe röndu supusu imperielor persicu, macedonicu, particu, neo-persicu, mongolicu, novissimo-persicu. — Alesandru celu mare a fundatu aci trei orasie. Numai dela anulu 1747 încöce s'a mai emancipatu Afganistanulu cá statu de sine statatoriu, când adeca cu mörtea siacului Nadiru, Persi'a a devenitu în decandintia, iera Ahmedu din semënti'a duranilor afgani, cá chanu a luatulu sine fiñele guvernului, formându statulu Afganistanu, si famili'a sa domnitöre.

Acestu chanu a mai largitu hotarele Afganistanulu cu cucerire din India. Dar successorii lui, pentru discordia au perdutu si din statu, si au caditu si din domnia, trecându domni'a la famili'a Barecsidelor. Din acést'a famili'a s'a distinsu Dost-Mohamed din Cabul, unulu dintre cei mai isteti si belicosi chani ai Afganistanulu, dar fiindu cá atacã totu mereu pe Siccii din Pendsiab, voindu a-si mari statulu pe cont'a englezilor, a deþeptatu gelosi'a Angliei contra sa, care in fine a decisu detronisarea lui Dost-Mohamed si inlocuirea lui prin Siudsia, unu nepotu a lui Ahmedu.

Spre acestu scopu tramite Anglia pe generalulu Keane în primaver'a anulu 1839 cu o armata indo-engleza contra lui Dost-Mohamed, care strabate dupa mari fatigia, dela Sicarpooru dela Indus, prin pasulu Bolanu in Candaharu, cuprinde cu asaltu cetatea Ghasn'a (22 maiu), bate pe Dost-Mohamed de totu, si în 7 augustu 1839 asiedia în domnia pe Siudsia in Cabul.

Peste doi ani, în 1841, a revoltatu de nou afganii contra englezilor sub chanulu Akbar fiulu lui Dost-Mohamed, si a decimatu mai tota armat'a de ocupatiune engleza, numai în Candahar si în Dsielalabadu se mai sustinea generalii englezi Noth si Sale. Înse în vér'a anulu urmatoriu 1842, si-au resbunatu englezii asupra afganilor, càci generalulu Pollock fortiându trecerea passului Chaiber, a derimatu întariturele cetãtilor Cabul si Ghasna, a devastatu tiér'a sistematice, dupa acea retragându-se a lasatu Afganistanulu sortii sale.

Dost-Mohamed apucându de nou frênele guvernulu, s'a sustinutu si mai departe, dar numai în amicia cu englezii, carora li-a promis a nu mai pretinde Pesiaverulu; si asiã a reesitu a respinge si atacurile persilor asupra Heratului.

Dost-Mohamed a repausatu în 29 maiu 1863, lasându urmatoriu dupa sine pe fiulu seu Sir Ali, Chanulu de astadi, carele pe lãnga amici'a englezilor, dela cari primiã bani, arme si muniþiuni, si-a sustinutu poziþiunea atãtu peste afgani, càtu si peste fratii si nepotii sei, cari se certau si i abdisputatu tronulu. Dar se vede, cá fói'a s'a întersu.

Astadi Sir Ali se afla înveluitu în resboiu cu englezii, cari au înaintatu binisöru în tiér'a afganilor, strabatându prin cele mai mari strimtori. Cumca Russia sè fia îndemnatu pe afganistani a rumpe relatiunile amicale cu Anglia, se va vedé; destulu, cá în politic'a Angliei unu Afganistanu independinte a fost unu ghimpe, mai vèrtos cá sè nu se formeze unu statu mare orientalu la marginile Indiei, care ar fi în stare sè-i amenintie interesele în India. I-a reesitu acést'a manevra Angliei pâna acum parte prin ajutörele ma-

teriale prestate afganilor, parte si prin relațiunile politico-naționale ale afganilor.

Afganii sânt suniti, deci nu se potu împacă de fel cu Persii, cari sânt schiti. Afara de acea afganii eșercéza si fația de Siaculu lor óre care independintia, ei se împartu în asiá numite „Uluse“ seméntii, avéndu fia-care ulusu câte unu capu séu conducatoru, de cari ei asculta mai tare decâtu de Siacu, si carele de multe ori cu sabi'a în mâna trebue sè-si procureze ascultare la ei. Aceste neîntielegeri au înlesnitu înfluinti'a Angliei în Afganistan; dar cum se va desvoltá acuma sub loviturêpe armelor, viitoriulu celu mai aprópe ni va aretá.

(Dupa geografi'a „Erân“ a lui Spiegel, Berlin 1863, si „History of the war in Afg.“ Lond. 1861. Vedi Herder's Convers. Lex.) G. Traila.

Atentatu în contra regelui Umbertu.

— La ilustrațiunea de pe pag. 585. —

Dupa dóue atentate comise în contra împératu-lui Vilelmu alu Prussiei, a urmatu unu altu atentatu asupra regelui Spaniei, apoi în contra celu mai poporalu si liberalu monarchu, contra regelui Italiei. Se díce, cà lig'a internaționale din statele apusene s'ar fi conjuratu în contra capetelor coronate, cu scopulu de a proclamá republic'a universale. Din fapta rea înse nici odata nu póte nasce unu bine. Progressulu omenimei nu se póte ajunge prin forția; si reu calculéđia cari cugeta, cà liberalismulu va puté înaintá prin fap-te infame, îndreptate în contra vietii omenesci. De aceea tóte partidele liberale si republicane respingú dela sine ori-ce complicitate cu indignațiune.

Regele Umbertu cu sođi'a s'a facú o caletoria prin tíera. În 17 nov. ajunse în Neapole, unde nefericitulu Giovanni Passavanti se repedí cu cutítulu asupra suveranului seu, pe carele numai ministrulu Cairoli prin periclitarea s'a ílu putú scapá din o mai mare primeđia.

Regele fu atinsu usíoru numai, înse Cairoli primí o împunșetura periculósa, cu care boli mai multu timpu înse astadi se afla si elu afara de ori ce periclu.

Regin'a înspaiméntata cerú mai nainte ajutorulu lui Cairoli, cá sè scape pe rege; în urma când ucigásiulu ajunse în mânilé poporalu revoltatu, ea strigá, cá sè nu-lu ucida, ci sè-lu faca prinsonieru. Passavanti e datu în mân'a judecátii, dar de óre ce în Italia pedéps'a de mórte e stérșa, elu va fi condamnatu la temnitia grea.

Literatura si arti.

Glossarulu si dictionariulu Societátii academie române din Bucuresci, se afla de vëndiare în Sibíiu la W. Krafft. Pretiulu ambelor pentru publiculu de dincóce de Carpati s'a scadiuntu la 16 fl.

Tablouri din Dobrogea. Cetimu în „Rom. Lib.“, cà dlu Montureanu, cunoscutulu architectu, a plecatu în Dobrogea, spre a compune unu album de tóte vederile curióse si interesante de acolo, unde va petrece o luna. Dênsulu are misiune speciala si din partea diuarului „Le Monde illustré.“

O noua piesa româna. Dlu V. A. Urechia, care a înavutítu repertoriulu românu cu mai multe piese

de meritu, a scrisu o piesa noua, întitulata : „Rara avis“, comedia într'unu actu, care s'a si jocatú mai de multe ori si a facutu efectú.

Unu non calindaru a esítu la Bucuresci pe anulu viitoru sub titlulu : „Calindarulu Resboiului.“ Pretiulu nu-lu scimu, càci nu l'amu vediutu.

„Scól'a Româna“, fói'a dlui V. Petri, a reaparutu. De acuma înainte, precum anuntiasemu, va esí în brosiure lunare; pretiulu pe unu anu 4 fl.; pe $\frac{1}{2}$ de anu 2 fl. Deosebirea a dóu'a este, cà redaațiunea a adoptatu ortografi'a cu serne.

„Dreptulu“, sub acestu titlu a aparutu la Bucuresci unu diuaru de legislațiune, doctrina, jurisprudentia si economía política.

Tablouri istorice. În editur'a dlor Luis si Lachmann a aparutu la Bucuresci dóue tablouri, cari represinta unele episoade din resboiulu trecutú. Unulu din aceste are înscripțiunea : „Carol I al României în capul armatei sale în campani'a 1877—78“, — celalaltu : „Íntrarea triumfala a armatei în Bucuresci.“ Pretiulu nu-lu scimu, càci aceste tablouri nu ni s'au tramisu.

Patti în Berlin. În sambet'a trecuta Adelina Patti a începutu sè debuteze în Berlin, unde n'a cântatu de vr'o díce ani, càci fostulu ei barbatu — marquisulu de Caux — din ura pentru prusi, nu i-a permisú sè cânte în Berlin. Celebr'a cântarétia a cuceritu tóte urechile cu vocea sa admirabila, si a frapatu totí ochii — mai ales a damelor — cu diamantele sale. În fia-care actu avea altele.

Societati si institute.

Societatea academica româna din Bucuresci, care si-a încheiatu șiedintiele la 28 sept. st. v., în sesiunea acést'a n'a alesu nici unu membru nou. Tes'a premiulu Nasturel pentru anulu 1881 este o disertațiune completa sub raportulu fisco-economicu alu unui judetiu alu României. S'a anuntiatu de nou premiu de 4000 lei, cu terminu de 4 ani, pentru istori'a Românilor în Daci'a Traiana dela Aurelianu pâna la fundarea principatelor Moldova si Tíera Românesca. Traducerile din limb'a elena s'au respinsu.

Asociatiunea transilvana. În șiedinti'a dela 13 nov. a comitetulu, cassariulu a raportatu, cà dela adunarea din Sîmleu au întratu în cassa 1714 fl. 56 cr., si au esítu 445 fl. 58 cr., — iéra fondulu academie române de drepturi s'a urcatu la 15,790 fl. 14 $\frac{1}{2}$ cr. Totu în acésta șiedintia s'au acordatu si stipendiile si ajutórele.

Congressulu orientalistilor la Florentia, despre care amu scrisu, cà s'a deschisu la 12 sept. sub șiedinti'a de onóre a Altetiei Sale regele Amadeu, fost rege alu Spaniei, a întrunitu vr'o 120 de linguisti. Români'a a fost represintata prin dlu B. P. Hașdeu, care la rëndulu seu a recomangatu de membru pe dlu dr. Barbu Constantinescu. Cei doi represintanti ai României, ambii înscriși în secțiunea linguistica, au presintatu congressulu ultimele lor lucrári în acésta ramura, si anume dlu Hașdeu lucrarea sa „Cuvinte din betrâni“, iér dlu Constantinescu : „Probe de limb'a si literatur'a tîganilor.“ Ambele lucrári au fost apretiuite din partea congressulu într'unu modu magulitoru.

Junimea gimnasiala din Blasiu si-a constituitu societatea de lectura pe anulu curentu școlaru astfel, sub presiđiulu dlui professoru S. Nestor: vice-

presedinte G. Munteanu, notaru I. Lisa, bibliotecaru S. Lita, redactoru alu foii Societății G. Dobreanu, vice-bibliotecaru I. Marcu, cassariu I. Sonea.

Ce e nou ?

Ocuparea Dobrogei. La 23 nov. (5 dec.) s'a început predarea definitivă a Dobrogei în mâinile autorităților române. Actulu s'a seversitu la Tulcea, cu multa pompa. S'a celebratu unu Te-Deum, cetindu-se rugaciuni pentru Domnulu si Dómna; drapelulu naționalu s'a arboratu pe palatul administrativu, si în mijlocul salvelor de artileria a fost salutat prin aclamațiuni entusiaste ale poporațiunii. În acelu momentu dlu N. Catargi, primul delegatu românulu la Tulcea, a invitatu pe prefectul G. Ghica să cetesca proclamatiunea Dómnesca, care asemenea a fost aclamata cu entusiasm. Dupa primirea felicitărilor, primariulu a luat din mân'a guvernatorulu imperialu russia posesiunea administrațiunii prefecturei. La Calarasi trei companii de vênatori au trecut în Dobrogea, în satul Ostrovul, si au fost primite de poporațiune cu celu mai mare entusiasm.

Locuitorii din Tulcea, (români, turci, bulgari, greci, armeni, israeliti si rusi,) au tramisu Dómnitorelui României o depesă, prin care se felicita de a vedé în drapelul oștenulu românulu unu simbolu alu civilizațiunii si esclama astfel : „De astadi înainte începe o viétia nouă pentru noi. Vom primí dar cu încredere si iubire în viitoru, uitându trecutulu. Radicâmu ruge caldurese câtra a-totu-putintele, pentru că să binecuvinteze oper'a românismulu din côce de Dunare.“

Patriotismul femeilor române în timpul resboiulu. Sub acestu titlu cetimu unu articolu în „Românulu“, în care constatându-se zelul dómnelor române pe timpul resboiulu trecut, se dice, că acésta purtare merita recunoscintia si a nume a fi premiata cu ordinul „Elisabeta Dómna.“ De ôre-ce si dómnele române din Austro-Ungaria au luat parte la ajutoarea ostasilor români, articolulu amintitu învita guvernulu „a nu trece cu vederea nici pe acele fice ale României, cari apartînu altor state si cari au îngri-gitu că să nu lipsesca pe altarulu națiunii nici ofrandele Românilor transcarpatini.“

Primirea în Dobrogea o trupelor române. La 14/26 nov., la ôrele doue si jumetate, batelulu românulu „Români'a“ a întratu în portulu Tulcei. Comisiunea româna a fost primita de primariulu orașulu, care o întâmpinâ cu pâne si cu sare, si de tota poporațiunea, care așteptâ cu nerabdare sosirea sa. Cinci arcuiri de triumfu se redicasera în orasîu : 2 de câtra Români, 1 de câtra Greci, 1 de câtra Musulmani si 1 de câtra Israeliti. Bulgarii erau bosumflati. Comisiunea s'a dusu la palatulu administrativu, — unde funcționarii superiori au fost presintati dlui N. Catargi.

Regele Bavariei, cunoscutulu iubitoru alu artilor frumoșe, își cladesce unu palatu pomposu pe insul'a Herren alu laculu Chiem. Palatulu va fi asemenea celui din Versailles si va constâ 18 milióne de florini. Trei sute de lucratori lucréza în continuu, dar totusi numai peste 15 ani va fi gata.

Regele Spaniei ierasi se va însorâ. Mirés'a lui — precum se dice — va fi sor'a soției sale repausate, a dou'a fica a principelui Montpensier.

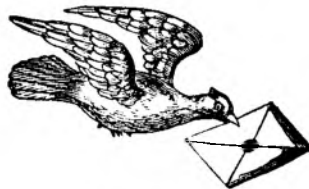
La Belgradu s'a descoperitu o conjurațiune în contra viétii principelui Milan, din caus'a acést'a străinilor nu li-a fost permisu să între în Nisiu, unde în marti'a trecuta s'a deschisu scupcin'a.

Advocatu nou. Dlu Franciscu Hossu Longinu, vechiu colaboratoru alu nostru si a mai multor diurnale române, a facutu dîlele aceste censur'a advocatiuale. Cancelaria deschide în Deva. Gratulamú junelui advocatu la nou'a cariera. Publiculu din Transilvania va gasi într'ensulu unu aperatoriu hotarîta si consciintiosu a drepturilor sale.

Suvenirea mortilor.

Teodoru Petrisioru, professoru în gimnasiulu din Blasîu, a repausatu la Sibîiu, dupa unu morbu de șapte septemâni, la 4 dec. st. n., în etate de 33 ani.

Post'a Redactiunii.

„Rou'a“. Nu se pôte. Nu gasimu în ea nici ideia, nici tehnica.

Mai bine! . . . Mai bine ai face alte lucruri, decâtu să perdi timpul scriindu la versuri rele.

Dlul S. B. P. în H. Repetîmu, că din „Panteonu“ nu mai avemu nici unu esemplaru.

Ceisiora. Peste 14 dîle vom vedé. déca se va puté.

Adio durerosu. Nu se pôte publicâ. Însedar vei face ori ce corectura.

Nr. 15 alu „Siedietórei“ contine urmatórele materie : Scrieti toti! versu de A. V. M. — Ce ar trebui să fîa în fia-care satu, de Isaia Schinteia. — Sè mergemu frati la șcôla, versu, — Dicale românesci din Ardealu, de T. Hristu, — Doine poporale, de lângă Muresîu, de A. Pituceanu, — Dîcatóre române din Selagiú, de S. Rotaru, — Contra mustelor la cai, — Ce e nou în tíera si lume, — Hodoroscu si Troscu, — Lécu în contra ranilor, — Ghici ghicitórea meá de P. I. Popovicú.

„Siedietórea“ ese în trei septemâni odata. Prețulu ei pe anulu întregu e 1 fl. 50 cr. Abonamintele se platescu înainte, si se primescu numai pe anulu întregu. Carturarii poporulu sînt rugati a respândí fói'a acésta în poporulu nostru.

Avisu. Întrându în lun'a cea mai de pe urma a anului, invitâmu pe colectantii nostrii să deschida înca de acuma liste de prenumerațiune la fói'a noastră pe anul viitoru. Condițiunile remânu cele din fruntea foii. Unu avisu specialu va urmâ în unul din numerile viítóre.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Koesi în Pest'a. 1878. Calea tierrei nr. 10.